

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Natura 2000-plan 2010-2015

Store Åmose, Skarre Sø og Bregninge Å

Natura 2000-område nr. 156
Habitatområde H137

Kolofon

Titel:

Natura 2000-plan 2010-2015.
Store Åmose, Skarre Sø og Bregninge Å
Natura 2000-område nr. 156
Habitatområde H137

Emneord:

Habitatdirektivet, Miljømålsloven, målsætninger, indsatsprogram, Natura 2000-planer, H137

Udgiver:

Miljøministeriet, Naturstyrelsen

Ansvarlig institution:

Naturstyrelsen
Ny Østergade 7-11
4000 Roskilde
www.naturstyrelsen.dk

Copyright:

Naturstyrelsen, Miljøministeriet

Sprog:

Dansk

År:

2011

ISBE nr.

978-87-7091-392-8

ISBN nr.

978-87-7091-393-5

Dato:

1. december 2011

Forsidefoto: Ulkestrup Lyng med rester af højmossevegetation. Fotograf: Mogens Holmen.

Resume:

Natura 2000-plan for Store Åmose, Skarre Sø og Bregninge Å (nr. 156). Natura 2000-planen skal sikre gunstig bevaringsstatus for områdets udpegede arter og naturtyper. Området og truslerne mod de udpegede naturtyper og arter beskrives, og der fastlægges målsætninger og indsatser for naturtyperne og arterne. Der foretages en strategisk miljøvurdering af planen.

Må citeres med kildeangivelse

Indhold

Forord	4
Natura 2000-planlægning.....	5
<i>Natura 2000-planen er bindende for myndighederne .....</i>	<i>5</i>
Områdebeskrivelse	6
Trusler mod områdets naturværdier.....	10
Igangværende pleje og genopretning	12
Tilstand og bevaringsstatus/prognose	13
<i>Vurdering af tilstand .....</i>	<i>13</i>
<i>Vurdering af bevaringsstatus/prognose.....</i>	<i>18</i>
Målsætning	20
<i>Overordnet målsætning for Natura 2000-området .....</i>	<i>21</i>
<i>Konkrete målsætninger for naturtyper og arter.....</i>	<i>22</i>
<i>Modstridende interesser .....</i>	<i>23</i>
Indsatsprogram	23
<i>Generelle retningslinjer .....</i>	<i>24</i>
<i>Konkrete retningslinjer.....</i>	<i>25</i>
<i>Forslag til mulige virkemidler .....</i>	<i>26</i>
Sammenhæng og synergi med vandplan	26
Strategisk miljøvurdering	26
Bilag 1. Kort over Natura 2000-områdets placering og afgrænsning....	27
Bilag 2. Opsummering af Natura 2000-planen og mulige virkemidler ..	28
Bilag 3. Væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver.....	29
Bilag 4. Miljørapport for Natura 2000-planen.....	32

Foto: Claus Bjørn Larsen

Danmarks VIP-natur får egen bodyguard

Hvad har Skagens Gren, Silkeborgskovene og det Sydfynske Øhav til fælles? Eller klokkefrøen, fiskeørnen og gråsælen? De er alle en del af Danmarks særligt værdifulde natur, som vi er forpligtet til at passe godt på. Det samme gælder strandengen, højmosen og boblerevet. Natura 2000-områderne er et netværk af naturområder i EU, der indeholder særligt værdifuld natur set i et europæisk perspektiv. Natura 2000 skal sørge for, at alle 27 EU-lande drager omsorg for egne truede dyr, planter og natur.

Danmark har i alt 246 Natura 2000-områder. Hvert område får nu sin helt egen naturplan, der skal fungere som bodyguard. Det er i alt for mange år gået tilbage for naturens mangfoldighed. Nu skal planerne sørge for, at staten, kommuner og lodsejere drager omsorg for de naturtyper og plante- og dyrearter, der er truede sårbare eller sjældne i EU.

Ny natur på vej

Naturplanerne er den hidtil største naturindsats, der nogensinde er sat i værk i Danmark. Budgettet er ca. 1,8 mia. kroner og vil i stor udstrækning blive finansieret af EU's landdistriktsmidler. Den planlagte indsats dækker ca. 1.600 km², hvoraf de 40 km² er ny natur.

Der er planlagt hundredvis af nye vandhuller, som vil sikre levesteder for padder som klokkefrøen og vandsalamanderen. 200 km² løvskov skal beskyttes mod rydning, og flere hule, gamle og døde træer vil give levesteder for svampe, flagermus og insekter. Fiskeri på havet skal reguleres, så de unikke danske boblerev sikres mod at blive ødelagt af fiskeredskeer, og danske højmoser skal igen have mulighed for at få det bedre. Lige nu er de truet af udtørring og tilgroning. Med naturplanerne skal der ryddes krat og buske og gives bedre og mere naturlige vandforhold.

Tilbagegangen stoppes

Som ny miljøminister er jeg glad for, at vi nu har en plan for at stoppe naturens tilbagegang i Natura 2000-områderne. Der må ikke ske yderligere skade på naturen. Planerne har været for længe undervejs under VK-regeringen. Natura 2000-områderne blev udpeget i årene 1998-2004, og tilbagegangen skulle være standset allerede sidste år.

Danmarks nye SRSF-regering vil føre en mere aktiv og fremsynet naturpolitik. De 246 Natura-områder har nu hver en bodyguard, mens regeringen laver en plan for hele Danmark. Naturplan Danmark skal sætte ambitiøse mål – ikke blot for den natur som findes i Natura 2000-områderne, men for hele den danske natur.

Lad os så komme i gang !

Med venlig hilsen
miljøminister Ida Auken

Natura 2000-planlægning

EU's Natura 2000-direktiver (Fuglebeskyttelses- og Habitatdirektiverne) forpligter Danmark til at gøre den nødvendige indsats for at sikre eller genoprette en række sjældne, truede eller karakteristiske naturtyper og arter. Gennem en målrettet indsats i de udpegede Natura 2000-områder bidrager Danmark til at sikre den europæiske natur og dens mangfoldighed.

Med henblik på at prioritere den nødvendige indsats udarbejder Naturstyrelsen en Natura 2000-plan, der dækker hvert af de udpegede beskyttelsesområder. Natura 2000-planen er en sammenfattende plan, som både indeholder Natura 2000-skovplan for de skovbevoksede fredskovpligtige arealer og Natura 2000-plan for øvrige områder samt arter.

Planen omfatter "udpegningsgrundlaget", dvs. de naturtyper og arter, som området er udpeget for. Natura 2000-planens indhold er vist i figur 1.

Natura 2000-planen er bindende for myndighederne

Natura 2000-planen er bindende, således at alle myndigheder i deres arealdrift, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser i henhold til lovgivningen i øvrigt skal lægge Natura 2000-planen til grund. Planen er vedtaget i 2011, hvorefter kommunalbestyrelserne og Naturstyrelsen udarbejder bindende handleplaner, som skal sikre gennemførelsen af Natura 2000-planen. Direkte statslig opfølgning i form af bekendtgørelser o.l. sker dog på grundlag af Natura 2000-planen. Offentlige lodsejere kan vælge at gennemføre Natura 2000-planen direkte i deres drifts- og plejeplaner.

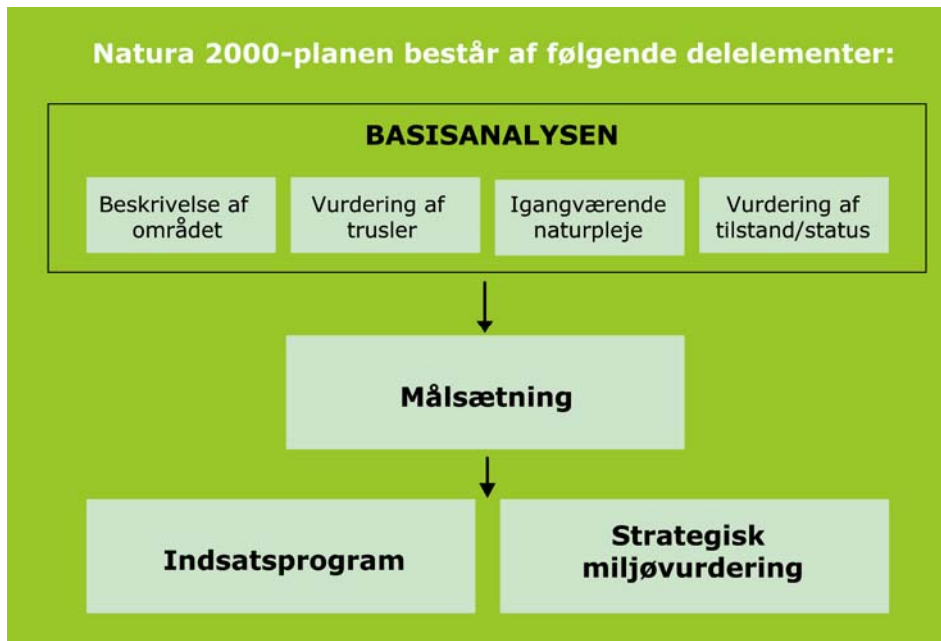
Natura 2000-planen tilsidesætter ikke øvrig lovgivning, og den indsats, som iværksættes for at sikre planens gennemførelse, skal have de fornødne tilladelser, dispensationer m.v. på grundlag af konsekvensvurderinger mm. Der er ikke gennemført en konsekvensvurdering i henhold til habitatdirektivets artikel 6.3 af de enkelte planer, idet der ikke i planen er taget konkret stilling forvaltningsindsatsens præcise lokalisering eller valgt forvaltningsmetoder. Der er dog i Natura 2000-planen taget stilling til afvejning mellem modsatrettede naturinteresser i de tilfælde hvor sådanne allerede på nuværende tidspunkt i planlægningen kan forudses, og hvor en sådan afvejning er forbundet med og nødvendig for forvaltningen af området. Evt. konkrete konsekvenser af denne afvejning vil blive afklaret i forbindelse med gennemførelsen af planen og valg af virkemidler.

Natura 2000-planens målsætninger er bindende og skal desuden anvendes ved konsekvensvurdering i forbindelse med myndighedsudøvelse, jf. Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 408 af 1. maj 2007 (ændret ved bekendtgørelse nr. 1443 af 11. december 2007 med senere ændringer) om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

Natura 2000-plan

Indsatsprogrammets retningslinjer er ligeledes bindende og danner grundlag for områdets handleplan og eventuelle drifts- og plejeplaner.

Natura 2000-planen koordineres med vandplanen for hovedvandopland 2.1 Kalundborg og bliver ligesom denne revideret hvert 6. år. De dele af Natura 2000-planen, der vedrører skovbevoksede fredskovs-pligtige arealer, revideres dog kun hvert 12. år.

Figur 1. Opbygning af en Natura 2000-plan

Områdebeskrivelse

Natura 2000-området har et areal på 3.400 ha og afgrænses som vist på bilag 1. Natura 2000-området består af Habitatområde nr. H137. På Naturstyrelsen hjemmeside www.naturstyrelsen.dk samt i figur 2 og bilag 2 er der angivet hvilke naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget for dette område.

Natura 2000-plan

Fotograf: Mogens Holmen

Åmose Å ved Øresø Mølle

Området, hvoraf cirka 0,3% (11 ha) ejes af Staten, kan inddeles i to delområder. Det ene dækker vandløb og vådbundsarealer langs Bregninge Å. Det andet dækker Skarresø og vandløb og vådbundsarealer langs Åmose Å og Øvre Halleby Å opstrøms Øresø Mølle. Langs Bregninge Å findes udstrakte pilekrat og rørskov stedvis med vældpræg. Flere steder ses en vegetation som indikerer tidligere drift i form af græsning og/eller høslet. Særligt interessant er forekomsterne af den truede naturtype rigkær (7230) langs Bregninge Å. Nord for Løgtved Plantage ses rigkær i mosaik med den prioriterede naturtype avneknippemose (7210) og den sjældne søtype kransnålalgesø (3140). Her ses bl.a. butblomstret siv, hvas avneknippe og den meget sjældne vandplante vejbred-vandaks.

Fotograf: Lars Gejl

Stor vandsalamander er en del af områdets udpegningsgrundlag

Natura 2000-plan

En stor del af Natura 2000-området er dækket af skovnaturtyper, primært de to prioriterede typer, skovbevokset tørvemose (91D0) og elle- og askeskov (91E0). Førstnævnte især i Åmose Å-delområdet, sidstnævnte især langs åen i Bregninge Å-delområdet.

Åmose Å har et gennemreguleret og snorlige forløb fra Natura 2000-områdets østgrænse ved Undløse og frem til Bromølle Kro. Herfra er vandløbet "rørlagt" på en ca. 900 m lang strækning. Det såkaldte "rør" er et anseeligt betonbygværk med et tværsnitsareal på ca. 3x4 m. Hele anlægget er nedgravet i skovbunden (plastisk ler) og røber sig kun ved et antal udluftningsskakte. Nedstrøms "Bromøllerøret" har vandløbet et smukt og næsten ureguleret forløb frem til Øresø Mølle. Denne strækning har ved et sideløb forbindelse til områdets største sø, Skarresø. I dette område har havørn ynglet de senere år.

Under den sidste istid har Åmosen sandsynligvis været dækket af en istunge. For nogle tusinde år siden var Åmosen en bred smeltevandsflod, der førte smeltevand fra istidens gletschere fra store dele af Sjælland til Storebælt. Ved en ændring af flodens løb opstod et af Danmarks største sammenhængende lavbundsarealer, først som sø og senere som mose. Området var gennem stenalderen kerneområde for jægere og fiskere. I bondestenalderen blev mosen anvendt til ofringer. Fra omkring 1700-tallet indtil 2. verdenskrig blev der fra områdets højmosearaler udvundet tørv til brændsel.

Det nuværende landskabsbillede opstod først efter det store tørlægningsprojekt, der gennemførtes i 1960'erne. Med bygning af "Bromøllerøret", blev næsten 1 kilometer vandløb rørlagt og Åmosen blev for alvor afdrænet og omlagt til dyrkede marker. I dag har kun mindre dele bevaret fordoms mosepræg.

Åmose Å's forløb opstrøms Bromølle Kro er således i dag kraftigt reguleret og med en ringe fysisk kvalitet. Dog huser åen relativt store fiskebestande som kan fungere som fødegrundlag for odder. Omkring åen mellem Skellingsted og Undløse Bro findes rester af tidligere tiders udstrakte moseområder. De bedst bevarede moserester findes som skovbevoksede tørvemoser i bl.a. Ulkestrup Lyng, Verup Mose, Sandlyng Mose og Storelyngen.

Natura 2000-plan

Fotograf: Mogens Holmen

Rød Tørvemos er en af højmosens karakteristiske arter og har en lille forekomst i Ulkestrup Lyng

Natura 2000-området er udpeget som habitatområde.

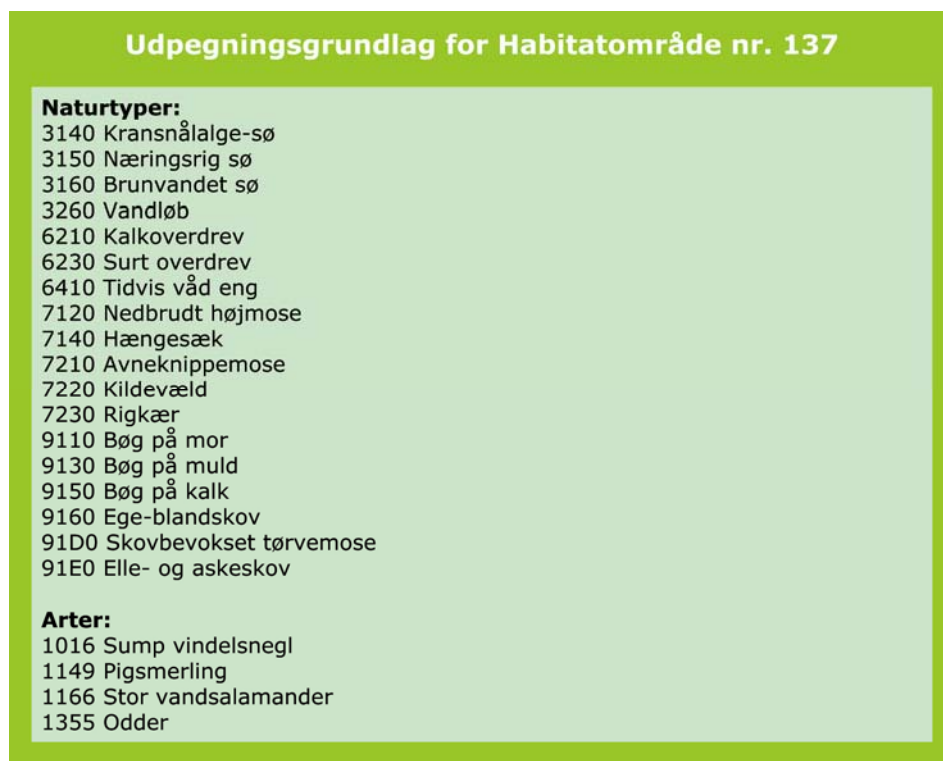

Fotograf: Mikkel Østergaard

Otter er en del af området's udpegningsgrundlag

I basisanalyserne for Natura 2000-området N 156 Store Åmose, Skarre Sø og Bregninge Å findes der en mere detaljeret gennemgang af området. Se www.naturstyrelsen.dk

Natura 2000-plan

Figur 2. Naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området

Natura 2000-området ligger i Kalundborg, Holbæk og Sorø Kommuner og indenfor vandplanområdet hovedvandopland 2.1 Kalundborg.

Trusler mod områdets naturværdier

I det følgende afsnit skal de oplyste trusler forstås som påvirkninger af naturtyper og arter, der er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området. Trusler er i den forbindelse aktuelt forekommende og konkrete påvirkningsfaktorer, der enkeltvis eller i samvirkning vil kunne forhindre, at naturtyperne og arterne opnår gunstig bevaringsstatus. Det kan dog også være potentielle påvirkningsfaktorer i det omfang, at der er viden om, at påvirkningerne periodevis er forekommende i området, men aktuelt ikke er til stede. Aktuelle påvirkninger, der f.eks. reguleres internationalt eller i anden sammenhæng, og derfor ikke er et anliggende for Natura 2000-planen, kan også fremgå, men vil ikke være en del af denne Natura 2000-plans indsatsprogram.

Arealreduktion/fragmentering

Rigkær, tidvis våd eng og de lysåbne mosetyper nedbrudt højmoser og hængesæk er truede af fragmentering.

Odderen er også truet af fragmentering på grund af bestandens ringe størrelse i området, og dens isolation fra de nærmeste nabobestande

Natura 2000-plan

i Jylland og i Sverige. Bestandens spredningsmuligheder forringes af krydsende vejforløb.

Næringsstofbelastning

Næringsstofbelastning med kvælstof fra luften er et stort problem, som på længere sigt vil forringe eller helt udrydde arter og naturtyper, hvis truslen ikke reduceres. Således er laveste tålegrænse overskredet på alle NATURA 2000-områdets forekomster af følgende naturtyper:

- Sure overdrev (6230)
- Hængesæk (7140)
- Nedbrudt højmose (7120)
- Kransnålealgesøer (3140)
- Brunvandede søer (3160)
- Elle- og askeskov (91E0)
- Skovbevokset Tørvemose (91D0)
- Bøg på muld (9130)
- Ege-blandsskov (9160)

Den høje ende af tålegrænse-intervallet vurderes at være overskredet i skovkanter og kan være overskredet i hele skovområder.

Urenset spildevand udledes ved kraftige regnskyl lovligt fra renseanlæg til Åmose Å-systemet via overløb. Dette er en trussel mod vandløbene, men også mod tilstødende lavbundsarealer. Dette forhold håndteres via vandplanlægningen.

Tilgroning

Afvanding stimulerer tilgroning. Kvælstofdeposition stimulerer tilgroning. Derfor er tilgroning med vedplanter et problem i området. Særligt stort er det på de næringsfattige, afvandede og tørveafskrællede dele i områdets østlige del. Således er langt hovedparten af områdets nedbrudte højmoserester sprunget i skov og har herved fået karakter af skovbevokset tørvemose frem for den lysåbne næringsfattige naturtype 7120 nedbrudt højmose.

Tilgroningsproblemet er også stort omkring områdets vestlige vandløb, hvor tidligere lysåbne naturtyper gror til med tagrør, krat eller skov. Her er årsagen i betydelig grad manglende afgræsning og/eller høslet.

Uhensigtsmæssig hydrologi

Afvandingen gennem årtier har forringet tilstanden af områdets naturtyper. Særligt hårdt truet er de våde, lysåbne og næringsfattige naturtyper (hængesæk, nedbrudt højmose o.l.), som hastigt gror til i birkeblandingsskov, når tørven afvandes og iltes.

Afvanding er også en af de væsentligste trusler mod naturtyperne rigkær, avneknippemose og tidvis våd eng.

Natura 2000-plan

Digegennembrud ved Saltbæk Vig i det tilgrænsende Natura 2000-område nr. 154 (Sejerø Bugt, Bjergene og Bollinge Bakke) er en reel trussel for arter og naturtyper i nærværende områdes vestlige del. Truslen er nærmere omtalt i Natura 2000-planen for dette område.

Uhensigtsmæssig drift

Grødeskæring og maskinoprensning påvirker vandløbenes naturlige dynamik og habitat-diversitet i negativ retning. Det forringer ligeledes livsbetingelserne for fisken pignmerling og fremmer afvandingen af tilstødende naturarealer.

Intensiv skovdrift kan medføre, at skovnaturtyper forringes eller ødelægges. Der er i øvrigt en utilstrækkelig beskyttelse af skovnaturtyper mod bl.a. konvertering til skovnaturtyper, der ikke er omfattet af habitatdirektivet.

Invasive arter

De invasive arter Kæmpe-bjørneklo og Rød Hestehov truer visse steder især skovnaturtypen elle- og askeskov.

Forstyrrelser

Det vurderes at færdsel på visse steder i Natura 2000-området er i konflikt med odder-interesserne og således forringer muligheden for at opnå gunstig bevaringsstatus for arten.

Igangværende pleje og genopretning

Vestsjællands Amt etablerede i 1994 en hegning og kreaturgræsning på en 2,7 ha stor eng nord for Øvre Halleby Å ved Regstrup.

I 1990 justerede amtet hydrologien omkring Øresø Møllesø med henblik på at hæve vandstanden i den omkringliggende ellesump og for at skabe større vandflade i møllesøen.

Cirka 1996 etablerede Vestsjællands Amt ca. 10 strømlæ i "Bromølle-røret", for herved at bremse vandhastigheden og forbedre fisks mulighed for at vandre op i vandløbs-systemet.

Vestsjællands Amt etablerede cirka 1996 syv oddervenlige faunapasager i området.

I 2001 etablerede Vestsjællands Amt et omløb ved Rangle Mølle og fjernede hermed den gamle mølleopstemnings negative indflydelse på fiskenes vandring.

Tilstand og bevaringsstatus/prognose

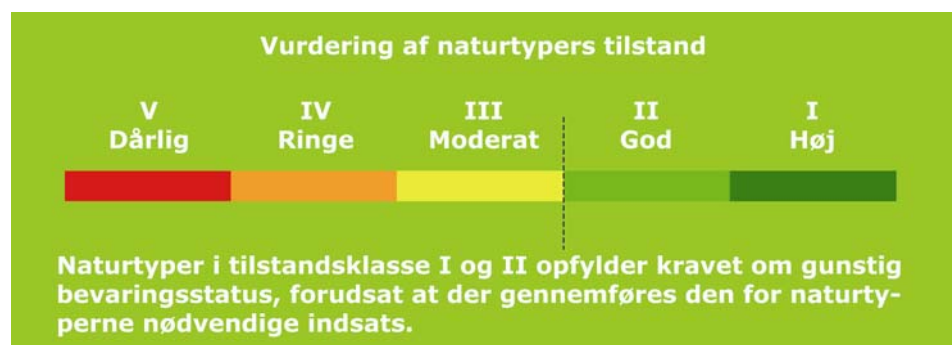
For nogle naturtyper er der udviklet et system til vurdering af den enkelte naturtypes aktuelle tilstand, som er et udtryk for typens aktuelle naturindhold og en række andre målbare faktorer.

Bevaringsstatus for naturtyper og arter er derimod en vurdering af, hvordan deres tilstand vil være i fremtiden, såfremt der ikke sker ændringer i udnyttelsen og i de trusler, der eksisterer i dag. Der er således tale om en prognose for arternes og naturtypernes udviklingsretning. I de følgende afsnit er der nærmere beskrevet tilstand og bevaringsstatus/prognose for områdets naturtyper og arter.

For Bøg på morbund (9110), Bøg på kalkbund (9150) og kilder og væld (7220) gælder, at de kun er fundet på mindre arealer i mosaik med andre skovnaturtyper. Der er ikke registreret specifikke data (herunder arealdata) for de skovnaturtyper, hvorfor det ikke er muligt at vurdere skovtilstanden.

Vurdering af tilstand

Der er foretaget en vurdering af tilstanden i 23 lysåbne naturtyper og 10 skovnaturtyper. Naturtyperne er kortlagt i dels basisanalyserne, dels i en efterfølgende kortlægning. Desuden er tilstanden vurderet for udvalgte forekomster af 5 søtyper. Vurderingen bygger på et system, der inddeler forekomster af Habitatdirektivets naturtyper i 5 tilstandsklasser (figur 3), hvor I (høj) er bedst og V (dårlig) er værst. Som led i beregningen af tilstanden beregnes både et artsindeks, baseret på indholdet af plantearter i en cirkel med radius 5 m og et strukturindeks baseret på vegetationshøjden, opvækst af vedplanter, forekomst af drængrøfter m.m. For skovnaturtyperne baseres strukturindeks bl.a. på omfang af jordbearbejdning, afvandingsforhold, forekomst af invasive arter og trækronernes lagdeling i forskellige etager.

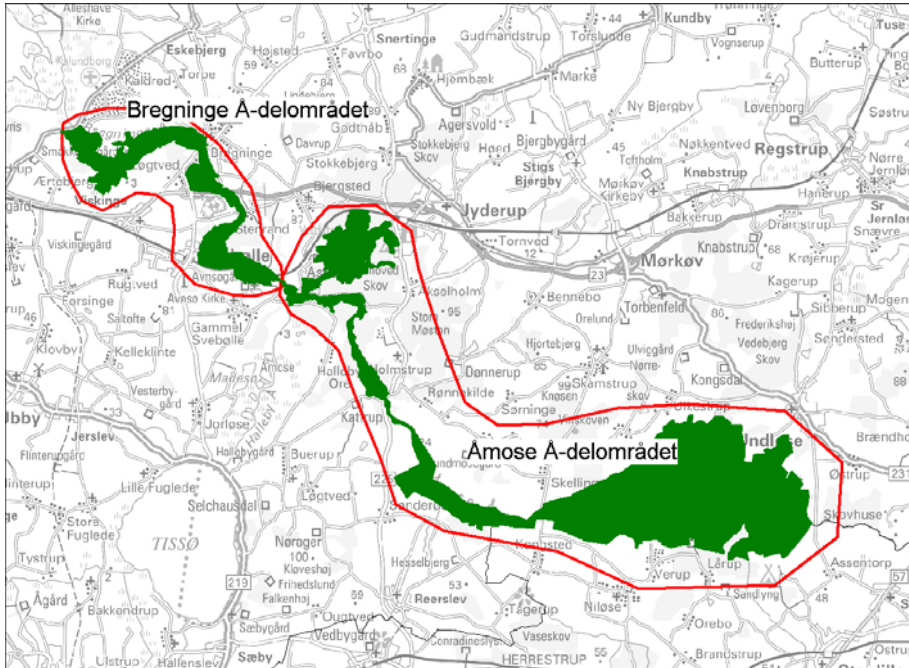
Figur 3. Tilstandsklasser for naturtyper

Strukturindeks og artsindeks for den enkelte naturtype vægtes sammen med naturtypens tilstandsklasse på arealet. Et højt strukturindeks kombineret med et lavt artsindeks viser, at naturarealet har forudsætninger for et højt naturindhold, men at de karakteristiske arter ikke er til stede. Et højt artsindeks kombineret med et lavt struktur-

Natura 2000-plan

indeks kan anvendes som et redskab til at lokalisere artsrige forekomster med et stort behov for pleje eller anden indsats.

For overskuelighedens skyld præsenteres resultatet af områdets tilstand på skemaform nedenfor. Det sker særskilt for henholdsvis Bregninge Å-delområdet og for Åmose Å-delområdet.

Gennemgangen foregår ved for hvert delområde at oplyse de naturtyper i udpegningsgrundlaget, som har et tilstandsvurderingssystem. De følgende kolonner viser for hver naturtype arealfordelingen på de 5 tilstandsklasser for henholdsvis art-, struktur- og naturtilstand.

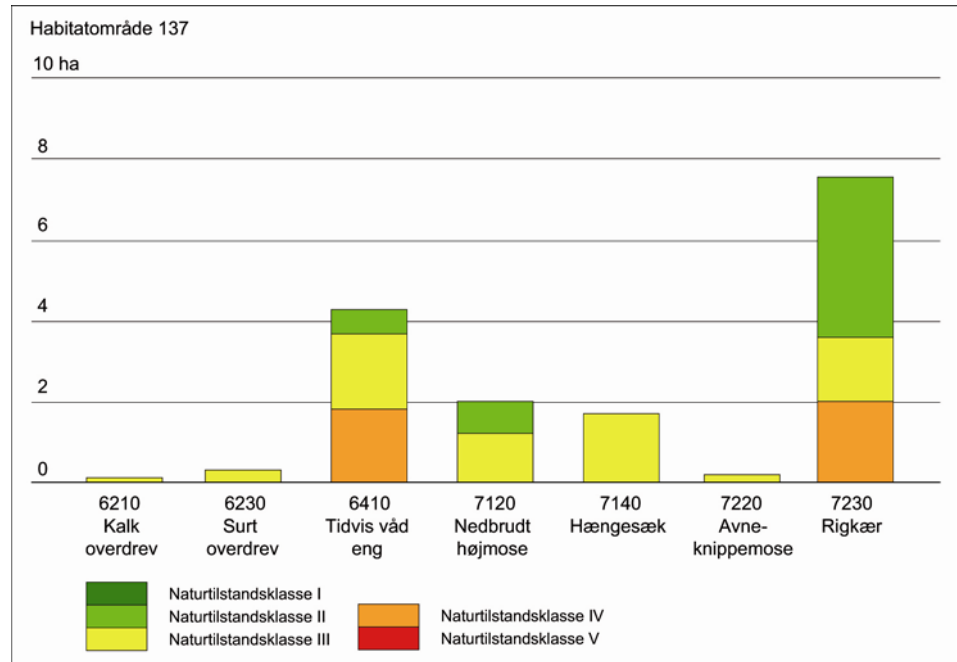
Artsindekset udtrykker hvor intakt artssammensætningen for den pågældende naturtype. Kort fortalt betyder artsklasse 1, at et område rummer mange følsomme og karakteristiske arter.

Strukturindekset udtrykker hvor optimal den fysiske og forvaltningsmæssige tilstand er. Kort fortalt betyder strukturklasse 1, at området forvaltes optimalt og de fysiske strukturer (f.eks. store sten, terrænhældning, lav vegetation mv.) er til stede. Naturindekset er et vægtet gennemsnit af arts- og strukturindekset. I beregningen af naturindekset benyttes et forsigtighedsprincip, hvor det laveste indeks vægtes højest. Et højt strukturindeks kombineret med et lavt artsindeks viser, at naturarealet har forudsætninger for et højt naturindhold, men at de karakteristiske arter ikke er til stede. Et højt artsindeks kombineret med et lavt strukturindeks kan anvendes som et redskab til at lokalisere artsrige forekomster med et stort behov for pleje eller anden indsats.

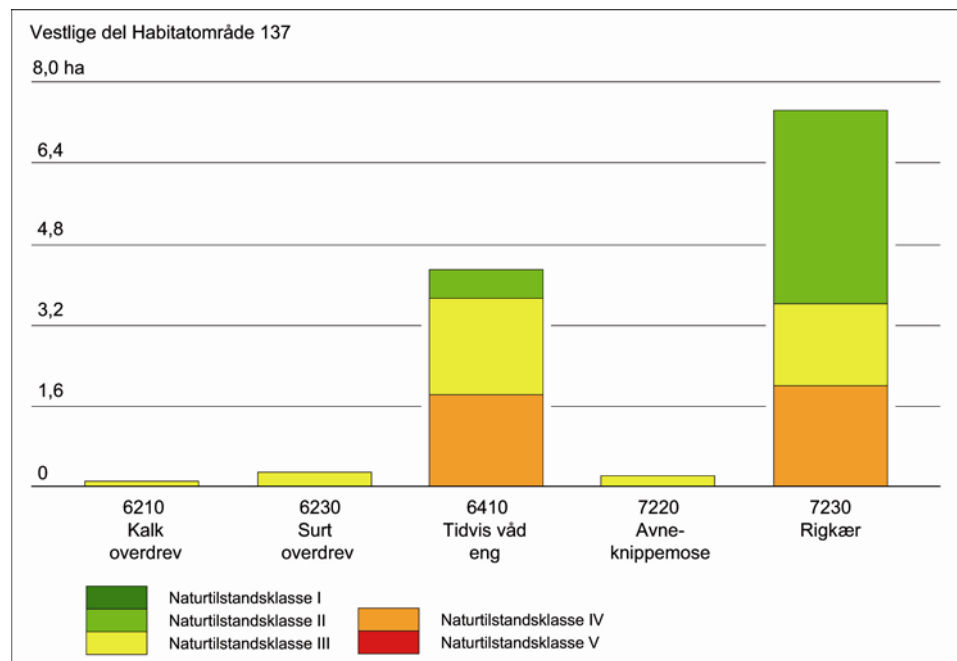

Natura 2000-plan

I figur 4 er vist natur/skovtilstanden for Natura 2000-områdets naturtyper. Kun en mindre del af vandhullerne er tilstandsvurderet og er derfor ikke medtaget i figuren.

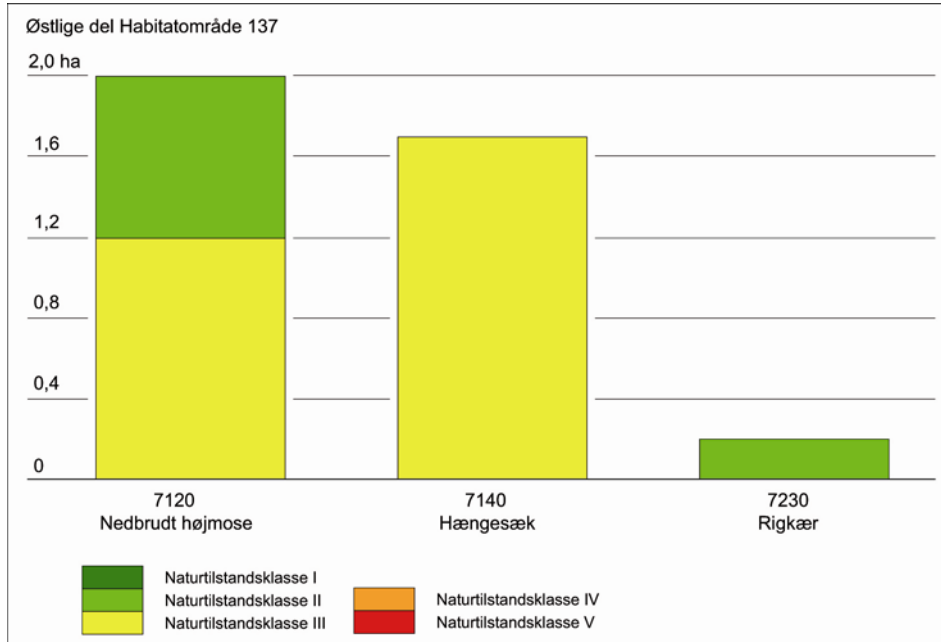

Figur 4a. Naturtilstand for de af Natura 2000 områdets lysåbne naturtyper, som er tilstandsvurderet

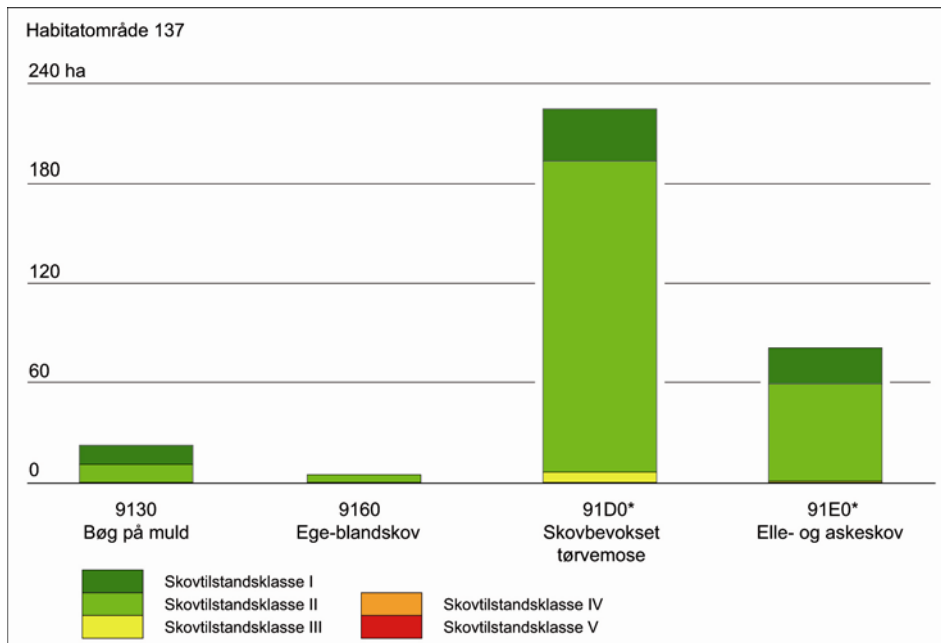

Figur 4b. Naturtilstand for de lysåbne naturtyper omkring Bregninge Å (vestlige delområde), som er tilstandsvurderet

Natura 2000-plan

Figur 4c. Naturtilstand for de lysåbne naturtyper omkring Åmose Å (østlige delområde), som er tilstandsvurderet

Figur 4d. Skovtilstand for de af Natura 2000 områdets skovnaturtyper, som er tilstandsvurderet

Natura 2000-plan

Samlet opgørelse over kortlagte naturtypers tilstand i Natura 2000-området (eksklusive skovnaturtyper)

Habitatområde 137

Naturtype	Naturtilstandsklasse (ha)				
	I	II	III	IV	V
6210 kalkoverdrev			0,1		
6230 surt overdrev			0,3		
6410 tidvis våd eng		0,6	1,9	1,8	
7120 nedbrudt højmosé*		0,8	1,2		
7140 hængesæk			1,7		
7210 avneknippemose			0,2		
7230 rigkær		4,0	1,6	2,0	
Hovedtotal		5,3	6,8	3,8	

* Naturtypen er oprindeligt fejlagtigt kortlagt som våd hede (4010), og tilstandsvurderingen er udført med det udgangspunkt.

Tabellen viser de tilstandsvurderede lysåbne naturtypers fordeling i ha på naturtilstandsklasse

Der er kortlagt og tilstandsvurderet i alt 1,95 ha søtyper. Det er kun en lille del af den faktiske forekomst. For søtypen Kransnålalge-sø (3140) er 0,1 ha (1 stk.) vurderet til tilstandsklasse I og 0,12 ha (1 stk.) til klasse II, mens søtypen Næringsrig sø (3150) omfatter 0,35 ha (2 stk.) i tilstandsklasse II og 0,68 ha (3 stk.) i klasse III.

Delområde Bregninge Å.

Vestlige del af Habitatområde 137

Naturtype	Naturtilstandsklasse (ha)				
	I	II	III	IV	V
6210 kalkoverdrev			0,1		
6230 surt overdrev			0,3		
6410 tidvis våd eng		0,6	1,9	1,8	
7210 avneknippemose			0,2		
7230 rigkær		3,8	1,6	2,0	
Hovedtotal		4,4	4,1	3,8	

Tabellen viser de tilstandsvurderede lysåbne naturtypers fordeling i ha på naturtilstandsklasse

Langs Bregninge Å er der kortlagt ca. 12 ha lysåbne habitatnaturarealer fordelt på 23 små forekomster. De fleste er i en ugunstig naturtilstand. Den generelt dårlige tilstand skyldes primært tilgroning. Det skal dog bemærkes at 5,3 ha rigkær har en god tilstand bedømt ud fra forekomsten af plantearter.

Natura 2000-plan

Delområde Åmose Å.

Østlige del af habitatområde 137

Naturtype	Naturtilstandsklasse (ha)				
	I	II	III	IV	V
7120 nedbrudt højmose*		0,8	1,2		
7140 hængesæk			1,7		
7230 rigkær		0,2			
Hovedtotal		1,0	2,9		

* Naturtypen er oprindeligt fejlagtigt kortlagt som våd hede (4010), og tilstandsvurderingen er udført med det udgangspunkt.

Tabellen viser de tilstandsvurderede lysåbne naturtypers fordeling i ha på naturtilstandsklasse

Der er kun kortlagt ca. 3,9 ha lysåbne habitatnaturarealer i Åmose Å-delområdet og naturtilstanden er overvejende moderat. Det er dog bemærkelsesværdigt, at de små rester af nedbrudt højmose har en høj artstilstand, hvilket fortæller, at området stadig rummer en karakteristisk og regionalt meget sjælden flora.

Store dele af området er kortlagt som skovbevokset tørvemose. I disse arealer ligger et meget stort potentiale til at genskabe og kvalitetsforbedre områdets næringsfattige, lysåbne naturtyper (højmose og hængesæk).

De kortlagte skovnaturtyper i Natura 2000-området har følgende naturtilstand:

Habitatområde 137

Naturtype	Skovtilstandsklasse (ha)				
	I	II	III	IV	V
9130 bøg på muld	11,76	10,59			
9160 ege-blandskov		4,70			
91D0 skovbevokset tørvemose	30,92	185,74	6,31		
91E0 elle- og askeskov	21,74	57,25	1,12		
Hovedtotal	64,41	258,26	7,43		

Tabellen viser de tilstandsvurderede skovnaturtypers fordeling i ha på skovtilstandsklasse

Se kort med tilstandsvurdering af de enkelte forekomster i Natura 2000-området på www.naturstyrelsen.dk under "Se på kort".

Der er endnu ikke udviklet et system til vurdering af tilstanden for en række lysåbne naturtyper, marine naturtyper, større søer, vandløb samt fugle og andre arter.

Vurdering af bevaringsstatus/prognose

Miljømålsloven og skovloven fastsætter som et overordnet mål, at naturtyper og arter, som Natura 2000-områderne er udpeget for, skal

Natura 2000-plan

have en gunstig bevaringsstatus. Gunstig bevaringsstatus er defineret i Habitatdirektivet (figur 5).

Gunstig bevaringsstatus

En naturtypes "bevaringsstatus" anses for "gunstig", når

- det naturlige udbredelsesområde og de arealer, det dækker inden for dette område, er stabile eller i udbredelse, og
- den særlige struktur og de særlige funktioner, der er nødvendige for dets opretholdelse på langt sigt, er til stede og sandsynligvis fortsat vil være det i en overskuelig fremtid, samt når
- bevaringsstatus for de arter, der er karakteristiske for den pågældende naturtype, er gunstig

En arts "bevaringsstatus" anses for "gunstig", når

- data vedrørende bestandsudviklingen af den pågældende art viser, at arten på langt sigt vil opretholde sig selv som en levedygtig bestanddel af dens naturlige levesteder, og
- artens naturlige udbredelsesområde hverken er i tilbagegang, eller der er sandsynlighed for, at det inden for en overskuelig fremtid vil blive mindsket, og
- der er og sandsynligvis fortsat vil være et tilstrækkeligt stort levested til på langt sigt at bevare dens bestande

Figur 5. Habitatdirektivets definition af gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau for naturtyper og arter

Gunstig bevaringsstatus skal generelt opnås inden for hver af Danmarks to biogeografiske regioner, nemlig den kontinentale og den atlantiske region. Gunstig bevaringsstatus skal dog ifølge EU's vejledning til direktivets artikel 6 også anvendes på de enkelte Natura 2000-områder, men der findes ingen retningslinjer for, hvorledes denne vurdering skal foretages. Den første Natura 2000-plan laves på grundlag af tilgængelig viden og derfor alene ud fra en prognose for de enkelte naturtyper og arters udvikling.

Prognosen for de kortlagte naturtyper er bestemt på områdeniveau ud fra de enkelte forekomsters natur-/skovtilstand og aktuelle trusler og inddeles i *gunstig* eller *ugunstig prognose*. Naturtyper i tilstandsklasse I (høj tilstand) eller II (god tilstand) har en gunstig prognose, hvis det vurderes, at tilstanden også kan opretholdes på langt sigt. I mange tilfælde forudsætter det, at der gennemføres den for naturtyperne nødvendige indsats i form af naturpleje, begrænsning af næringsstofftilførsel, forbedring af hydrologiske forhold m.m.

Prognosen for de øvrige naturtyper og alle arterne er baseret på den bedste tilgængelige viden. Her benyttes begreberne vurderet gunstig, vurderet ugunstig og ukendt prognose.

I Natura 2000-området er der foretaget følgende vurdering af prognosen for naturtyper og arter:

Prognosen er gunstig eller vurderet gunstig for:

Natura 2000-plan

- Ingen naturtyper eller arter.

Prognosen er ugunstig eller vurderet ugunstig for:

- 3140 Kransnålealgesøer pga. kvælstofdeposition
- 3150 Næringsrige søer pga. kvælstofdeposition
- 3160 Brunvandet sø pga. kvælstofdeposition
- 3260 Vandløb pga. dårlig fysik og vandkemi
- 6210 Kalkoverdrev pga. dårlig struktur (især tilgroning) og kvælstofdeposition
- 6230 Surt overdrev pga. dårlig struktur (især tilgroning) og kvælstofdeposition
- 6410 Tidvis våd eng pga. dårlig struktur (især tilgroning, afvanding) og kvælstofdeposition
- 7120 Nedbrudt højmose pga. dårlig struktur (især afvanding) og kvælstofdeposition
- 7140 Hængesæk pga. dårlig struktur (især afvanding) og kvælstofdeposition
- 7210 Avneknippemose pga. dårlig struktur (især afvanding)
- 7230 Rigkær pga. dårlig struktur (især tilgroning)
- 9110 Bøgeskov på mor pga. kvælstofdeposition
- 9130 Bøgeskov på muld pga. kvælstofdeposition
- 9150 Bøgeskov på kalk pga. kvælstofdeposition
- 9160 Egeskove og blandskove pga. kvælstofdeposition
- 91D0 Skovbevoksede tørvemose pga. kvælstofdeposition
- 91E0 Elle- og askeskove pga. kvælstofdeposition
- Odder pga. fragmentering, forstyrrelser

Prognosen er ukendt for:

- 7220 Kildevæld da naturtypen ikke er registreret i området
- Sump-vindelsnegl da artens levesteder ikke er kortlagt
- Pigsmerling da artens levesteder ikke er kortlagt
- Stor vandsalamander da artens levesteder ikke er kortlagt

Målsætning

Det overordnede mål er at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget i de enkelte Natura 2000-områder (jf. dog nedenfor om eventuelle modstridende interesser).

Der opstilles en **overordnet målsætning** for området. Den overordnede målsætning angiver det overordnede sigte for, hvorledes området skal udvikle sig både for at sikre områdets integritet og en gunstig bevaringsstatus for arter og naturtyper. Målsætningen skal endvidere fremhæve de naturtyper og arter, der udgør den største arealandel af området, og endelig fremhæves forekomster af naturtyper og arter, der har stor vigtighed på nationalt og/eller biogeografisk niveau. En vurdering af denne betydning foretages efter følgende kriterier:

- Stort areal, levested eller bestand

Natura 2000-plan

- Få forekomster
- Truede naturtyper og arter
- Særlige danske ansvarsområder

Der opstilles desuden mere **konkrete målsætninger**, der fastlægger de langsigtede mål for udviklingen i areal og tilstand for de enkelte naturtyper og arters levesteder. Målfastsættelsen tager udgangspunkt i den tilstand, som er vurderet for naturtyper og arters levested efter tilstandsvurderingssystemet. Hvor der ikke er udviklet et sådant system, skal gunstig bevaringsstatus sikres eller genoprettes på baggrund af bedste faglige viden.

Såvel overordnet målsætning som de konkrete målsætninger rækker ud over 1. planperiode og beskriver en tilstand, der tager hensyn til potentialet i de lokale naturforhold. Målsætningerne afspejler desuden en afvejning af eventuelle modstridende interesser efter retningslinjer angivet i By- og Landskabsstyrelsen 2009: "Retningslinjer for den statslige Natura 2000-planlægning: Målfastsættelse og indsatsprogram".

I Store Åmose, Skarre Sø, Bregninge Å-området findes en række truede naturtyper og odder, som har stor vigtighed på national og biogeografisk niveau. Disse naturtyper og odder, som er listet nedenfor, vil få særlig fokus i områdets overordnede målfastsættelse.

Truede naturtyper og dyreart:

- 6410 Tidvis våde enge
- 7230 Riggær
- 6210 Kalkoverdrev
- 6230 Sure overdrev
- 7120 Nedbrudt højmose
- 91E0 Elle- og askeskove
- 91D0 Skovbevoksede tørvemoser
- Odder

Desuden har skovnaturtyperne Bøg på muld (9130) og Elle- og askeskove (91E0) betydning, fordi de er de arealmæssigt største naturtyper i området. Skovbevokset tørvemose (91D0) er i området opstået sekundært som følge af afvanding og tørveindvinding og er derfor, trods sine store forekomster lavere prioriteret end de oprindelige, lysåbne plantesamfund på næringsfattig tørv (se mere herom i afsnittet om "Modstridende interesser").

Overordnet målsætning for Natura 2000-området

Natura 2000-områdets målsætning kan med fordel beskrives i to dele. Den vestlige del langs Bregninge Å skal udvikles og fastholdes som et ureguleret, rent vandløbssystem afgrænset af lavbundarealer med store sammenhængende arealer med især rigkær og tidvis våde enge med ekstensiv drift og tilstrækkelig lav påvirkning af næringsstoffer.

Natura 2000-plan

Den østlige del med Åmose Å og Store Åmose skal udvikles og fastholdes som et rent, ureguleret vandløbssystem samt indeholdende næringsfattige og tørvedannende højmoser. På lang sigt vil naturtypen 7120 nedbrudt højmose dermed ændre sig til 7110 aktiv højmose, som i dag ikke er på områdets udpegningsgrundlag.

I Natura 2000-området skal der sikres eller skabes attraktive opholds- og fødesøgningssteder for odder og egnede yngleområder skal forekomme flere steder.

Uddybende bemærkninger til den overordnede målsætning:

Det overordnede mål for området er:

- *Det er et overordnet mål, at overdrev, rigkær og tidvis våde eng langs Bregninge Å sikres en optimal hydrologi og drift samt tilstrækkeligt store, sammenhænge forekomstarealer. Det er endvidere et overordnet mål at sikre en hensigtsmæssig hydrologi i kildevæld, nedbrudte højmoser, skovbevoksede tørvemoser samt elle- og askeskove.*
- *Det er et overordnet mål for hele Natura 2000-området at sikre naturtyperne og arterne i udpegningsgrundlaget en tilstrækkelig lav påvirkning af næringsstoffer, som de på lang sigt kan tåle.*
- *Det er et overordnet mål, at skabe gunstige betingelser for de næringsfattige mosetyper hængesæk og nedbrudt højmose i Store Åmose-området, herunder at sikre hydrologiske betingelser, som fremmer disse lysåbne naturtypernes gendannelse på de skovbevoksede moserarealer.*
- *Det er et overordnet mål at området bidrager til en bæredygtig bestand af odder på Sjælland.*
- *Områdets økologiske integritet sikres i form af en for naturtyperne hensigtsmæssig drift/pleje og hydrologi, en lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder.*

Konkrete målsætninger for naturtyper og arter

Der opstilles følgende konkrete målsætninger, som fastsætter de langsigtede mål for naturtyper og arter i Natura 2000-området:

- *Naturtyper og arter skal have en gunstig bevaringsstatus.*
- *For naturtyper og for arters levesteder, der er vurderet til natur/skovtilstandsklasse I eller II og gunstig prognose skal udviklingen i deres areal og tilstand være stabil eller i fremgang.*
- *For naturtyper og arters levesteder, der er vurderet til natur/skovtilstandsklasse III-V og/eller ugunstig prognose skal udviklingen i deres natur/skovtilstand være i fremgang, således at der opnås natur/skovtilstand I-II og gunstig bevaringsstatus, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed dertil. Det samlede areal af naturtypen/levestedet skal være stabilt eller i fremgang, hvis naturforholdene tillader det. Navnlig for skovnaturtyperne kan der være tale om en dynamisk situation, hvor det ikke nødvendigvis er de samme forekomster, der over tid bidrager til arealmålet.*
- *Naturtypeforekomster i artsklasse I målsættes til tilstandsklasse I og skal søges udvidet/sammenkædet, hvis de naturgivne forhold gør det muligt.*

Natura 2000-plan

- *For naturtyper og arter uden tilstandsvurderingssystem og/eller med en ukendt prognose er målsætningen gunstig bevaringsstatus. For arterne betyder det, at deres levesteder skal kunne danne grundlag for en ynglebestand som minimum svarende til tilstanden ved direktivernes ikrafttræden eller et højere bestandsniveau, der siden da har afspejlet levestedernes bæreevne*
- *Arealet med nedbrudt højmose sikres, og der skabes mulighed for at arealet med levende og tørvedannende højmose øges i Åmosen.*
- *Arealet med rigkær og tidvis våd eng langs Bregninge Å udgør et sammenhængende "bælte", i den udstrækning det er fysisk og geologisk muligt og fagligt velbegrundet.*
- *Der er tilstrækkeligt med egnede fourageringssteder og egnede ynglesteder for odder i mindst tre delområder.*

Modstridende interesser

En målsætning om gunstig bevaringsstatus for en bestemt naturtype kan indebære en nedprioritering af en anden naturtype eller art, og det er nødvendigt at foretage et valg.

I Store Åmose er hovedparten af skovbevokset tørvemose (91D0) udviklet på næringsfattig tørv efter afvanding og tørveindvinding. På lang sigt skal forvaltningen af områderne ske med henblik på at be-
gunstige og retablere de oprindelige, lysåbne og ikke-
græsningsbetingede naturtyper aktiv højmose (7110) og hængesæk (7140). Dermed nedprioriteres skovbevokset tørvemose, og naturtypen nedbrudt højmose (7120). Aktiv højmose (7110) er i dag ikke på området udpegningsgrundlag, men udvikler sig fra nedbrudt højmose (7120).

Der skal gennem målfastsættelsen for andre udpegede delområder eller Natura 2000-områder være sikret gunstig bevaringsstatus på biogeografisk og/eller nationalt niveau som kompensation for de naturtyper og arter, der eventuelt nedprioriteres i et givet område. Dette kan dog undtages i tilfælde af udmeldinger om prioriteringer fra Europa-kommissionen. Kommissionens udmeldinger omfatter bl.a. de forekomster af skovnaturtypen skovbevokset tørvemose, der er et resultat af en kolonisering af en tidligere ubevokset mosetype som følge af menneskelig påvirkning, hvor den skovbevoksede tørvemose (91D0) fjernes med henblik på at genetablere gunstig bevaringsstatus af de tidligere mosetyper aktiv højmose (7110) og hængesæk (7140). Generelt har skovbevoksede tørvemoser af denne type lavere prioritet end de oprindelige mosetyper.

Det prioriteres, at kilder og væld (7220) er lysåbne, hvis en beskyttet tilstand er resultatet af en yngre tilgroning med træer.

Indsatsprogram

Opfyldelsen af Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektivernes krav om gunstig bevaringsprognose er en opgave som strækker sig over lang

Natura 2000-plan

tid og kræver en omfattende indsats over flere planperioder. Det er derfor nødvendigt at prioritere indsatsen i den enkelte planperiode. Den nationale prioritering af indsatsen i 1. planperiode er formuleret i 4 sigtelinjer, som lægger niveauet for indsatsen i planperioden. Sigtelinjerne er beskrevet i bilag 3.

Indsatsprogrammet der bygger på de 4 sigtelinjer beskriver indsatsen i den første planperiode 2010-2015 (for skovbevoksede fredskovs-pligtige arealer dog frem til 2021).

Indsatsprogrammet består af en række **generelle retningslinjer**, som skal sikre den eksisterende naturtilstand. De generelle retningslinjer gælder for alle arter og naturtyper på udpegningsgrundlaget, og den nødvendige indsats vil efterfølgende blive konkretiseret i de kommunale/statslige handleplaner.

Indsatsprogrammet består desuden af en række **konkrete retningslinjer**, som skal sikre små naturarealer, ubeskyttede naturarealer og særligt truede arter og naturtyper. De konkrete retningslinjer giver en nærmere beskrivelse af den indsats, som i disse særlige tilfælde skal indarbejdes i de kommende handleplaner.

Indsatsprogrammet indeholder ikke bindende krav til kommunernes, Naturstyrelsens eller andre offentlige lodsejeres brug af de virkemidler og tiltag, som skal sikre den nødvendige indsats. Tiltag prioriteres og konkretiseres i handleplanerne eller i andre opfølgende tiltag.

Indsatsprogrammet for Natura 2000-området omfatter nedenstående generelle og konkrete retningslinjer, som tillige er vist oversigtligt i bilag 2.

Generelle retningslinjer

Indsatser efter sigtelinje 1. Areal og tilstand af udpegede naturtyper og levesteder for udpegede arter må ikke gå tilbage eller forringes.

- 1.1 *Reduktion af kvælstof-deposition fra luften på områdets habitatnaturtyper sker ved administration af husdyrgodkendelsesloven, der med ændringen af 10. februar 2011 har fastlagt et særligt beskyttelsesniveau af hensyn til bevaringsmålsætningen i Natura 2000-planlægningen. Den øvrige tilførsel af næringsstoffer til naturtyperne reduceres, herunder fra dræntilløb. For marine naturtyper, søer og vandløb reguleres tilførslen af næringsstoffer via vandplanen.*
- 1.2 *Der sikres den for naturtyperne mest hensigtsmæssige hydrologi i rigkær, tidvis våd eng, kilder og avneknippemose. Det undersøges nærmere, hvor der er behov for at skabe en mere hensigtsmæssig hydrologi i skovnaturtyperne, og disse steder sikres den for skovnaturtyperne mest hensigtsmæssige hydrologi.*
- 1.3 *De lysåbne terrestriske naturtyper sikres en hensigtsmæssig ekstensiv drift og pleje.*

Natura 2000-plan

- 1.4 Vandløb med vandplanter sikres gode fysiske og kemiske forhold samt kontinuitet (en evt. indsats i 1. planperiode løftes af vandplanen).
- 1.5 Skovnaturtyperne sikres en skovnaturtypebevarende drift og pleje. I særlige tilfælde kan permanent ophør af drift i skovnaturtyper (urørt skov) være nødvendig for at opfylde direktivforpligtigelsen primært på arealer, som i forvejen i en længere periode har haft minimal eller ingen hugst.
- 1.6 Der sikres tilstrækkeligt med velegnede levesteder for stor vandsalamander, sump-vindelsnegl og pignomerling.
- 1.7 Der sikres tilstrækkeligt med velegnede levesteder for odder med individuel hensyntagen artens sårbarhed overfor forstyrrelser (se også pkt. 4.1).
- 1.8 Invasive arter bekæmpes og deres spredning forebygges.

Konkrete retningslinjer

Indsatser efter sigtelinje 2. Små og fragmenterede habitatnaturtyper og levesteder for arter, som ikke kan opretholdes ved drift af det nuværende areal alene, sikres ved arealudvidelse, sammenkædning af arealer, pleje af naboarealer og/eller etablering af spredningskorridorer.

- 2.1 Forekomsten af surt overdrev udvides og sammenkædes, hvor det er naturmæssigt muligt. Randområder og naboarealer til de kortlagte forekomster af surt overdrev inddrages i forvaltningen af naturtypen med henblik på at udvide forekomstarealet.
- 2.2 Forekomstarealet af rigkær søges udvidet med henblik på at skabe større robusthed og sammenhæng i forekomsterne (ordlyd som i pkt. 4.3).
- 2.3 Vandspejlet hæves i de afvandede højmoserester (5-10 ha) med henblik på at sikre naturtypen nedbrudt højmose (7120).

Indsatser efter sigtelinje 3. Naturtyper og levesteder, som ikke er beskyttet af natur- og miljølovgivningen skal sikres.

- 3.1 Skovnaturtyper sikres. Der kan dog være tale om en dynamisk situation, hvor det ikke nødvendigvis er de samme forekomster, der over tid bidrager til sikring af en skovnaturtype.
- 3.2 Konstaterede forekomster af habitatnaturtyper, der ikke er omfattet af lovgivningen, sikres mod ødelæggelse.

Indsatser efter sigtelinje 4. Der skal gøres en særlig indsats for naturtyper og arter, hvis biogeografiske status er i fare for at blive alvorligt forringet i 1. planperiode.

- 4.1 Livsbetingelserne for odder sikres og forbedres.
- 4.2 Forekomsten af surt overdrev udvides og sammenkædes, hvor det er naturmæssigt muligt. Udyrkede randområder og naboarealer til de kortlagte forekomster af surt overdrev søges inddraget i forvaltningen af naturtypen med henblik på at udvide forekomstarealet (ordlyd som i pkt. 2.1).

Natura 2000-plan

4.3 *Forekomstarealet af rigkær søges udvidet med henblik på at skabe større robusthed og sammenhæng i forekomsterne (ordlyd som i pkt. 2.2).*

Forslag til mulige virkemidler

Kommunerne, Naturstyrelsen og andre offentlige lodsejere/myndigheder udarbejder handleplaner, vælger virkemidler og foretager den konkrete forvaltning indenfor rammerne af indsatsprogrammet. Mulige virkemidler nævnt i bilag 2 skal derfor betragtes som eksempler på, hvorledes indsatsprogrammet kan gennemføres.

Sammenhæng og synergi med vandplan

Natura 2000-planen er koordineret med vandplanen. Ifølge Vandrammedirektivet må tilstanden af vandområderne ikke forringes, og vandplanens indsatsprogram vil generelt forbedre den eksisterende vandkvalitet i større søer, vandløb, fjorde og kystvande. Forbedringen sker ved reduktion i tilførslen af næringsstoffer og miljøfarlige stoffer samt stedvis sikring af en mere naturlig hydrologi i ådale. Vandplanen vil desuden forbedre de fysiske forhold og sikre kontinuiteten på udvalgte vandløbsstrækninger. Disse indsatser forventes i de fleste tilfælde at bidrage til at forbedre tilstanden i de vandafhængige habitatnaturtyper og i levestederne for de arter, der er tilknyttet vand. Der er gode muligheder for at opnå andre synergieffekter mellem de 2 planer, men i enkelte tilfælde kan der opstå konflikter, f.eks. hvor indsats efter vandplanen medfører oversvømmelser af habitatnaturtyper eller levesteder for arter.

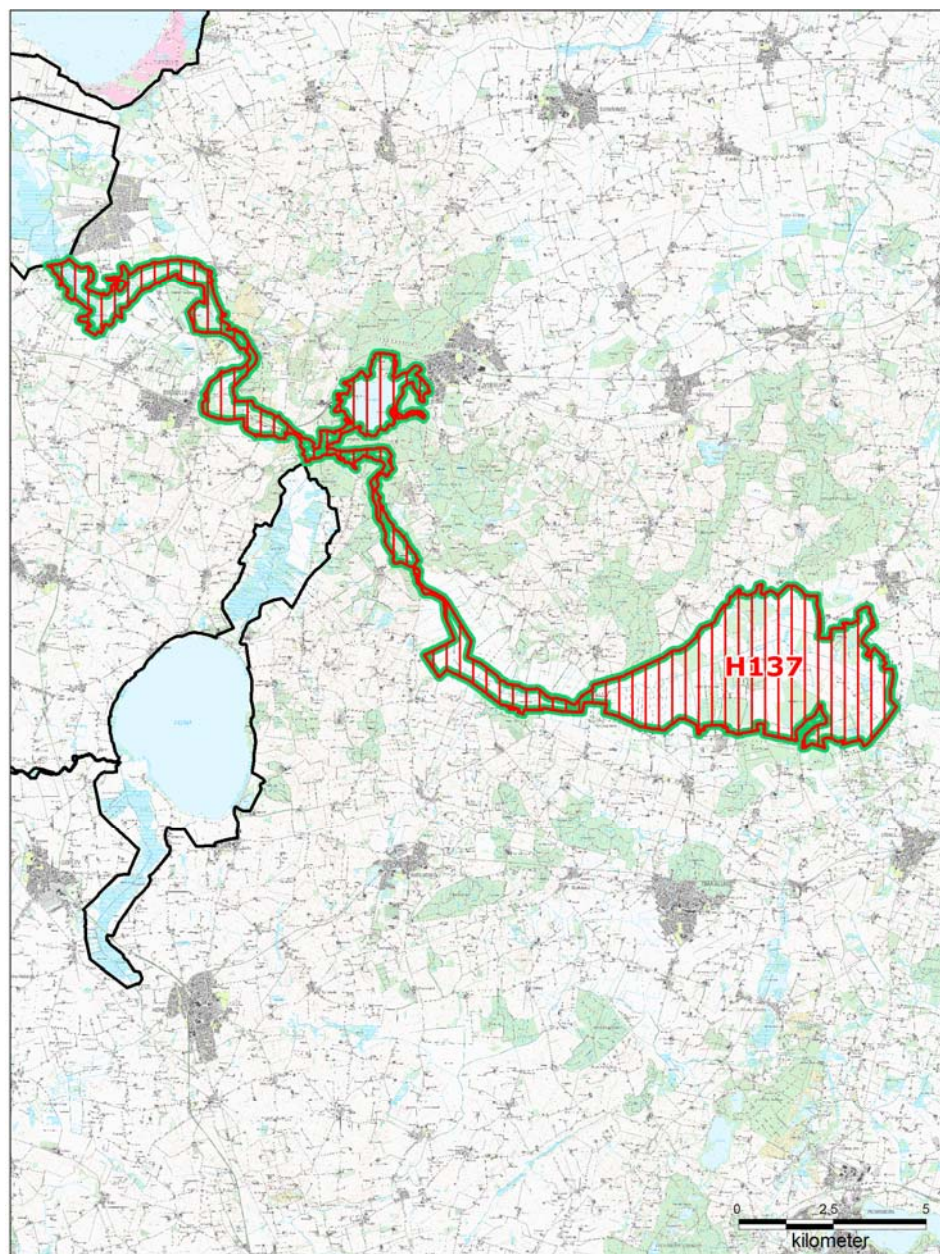
Planlagt indsats efter vandplanen der kan påvirke udpegningsgrundlaget i et Natura 2000-område væsentligt, skal konsekvensvurderes i henhold til habitatdirektivets artikel 6, stk. 3. Indsatsen kan i givet fald kun gennemføres, hvis det på grundlag af bedste faglige viden dokumenteres, at aktiviteten ikke vil skade bevaringsmålsætningen for området. Potentielle konflikter mellem Vand- og Natura 2000-planen skal som udgangspunkt afdækket i forbindelse med vedtagelse af vandplanen.

Strategisk miljøvurdering

I medfør af Bekendtgørelse nr. 936 af 24. september 2009 af lov om miljøvurdering skal der foretages en miljøvurdering af planer og programmer, der omhandler fysisk planlægning og arealanvendelse, eller som kan påvirke et internationalt beskyttelsesområde væsentligt.

I bilag 4 er der udarbejdet en miljørapport, der belyser konsekvenserne ved at gennemføre Natura 2000-planen for område nr. N 156 Store Åmose, Skarre Sø og Bregninge Å.

Bilag 1. Kort over Natura 2000-områdets placering og afgrænsning

Natura 2000-område N156 Store Åmose, Skarre Sø og Bregninge Å

- Natura 2000-område N156
- Øvrige Natura 2000-områder
- Fuglebeskyttelsesområde
- Habitatområde

Bilag 2. Opsummering af Natura 2000-planen og mulige virkemidler

En opsummering af Natura 2000-planens indhold, mål og indsatsprogram findes samlet i Bilag 2 - opdelt på de naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget for det på gældende Natura 2000-område.

Se www.naturstyrelsen.dk – under opslag om plan for dette Natura 2000-område.

Bilag 2 indeholder endvidere en oversigt over mulige virkemidler, der er eksempler på, hvordan indsatsprogrammet kan gennemføres.

Sammen med bilag 2 findes på hjemmesiden baggrundsmateriale for planerne samlet i basisanalyse og tillæg til basisanalyse samt henvisning til kort over forekomst af de kortlagte og tilstandsvurderede naturtyper.

Bilag 3. Væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver

Ved igangsætningen af Natura 2000-planprocessen blev der identificeret en række væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver. På baggrund heraf blev der opstillet 4 sigtelinjer, der formulerer prioriteringen af den nødvendige indsats. Sigtelinjerne sætter dermed rammerne for Natura 2000-planlægningen.

De overordnede rammer er formuleret i nedenstående bilag. Teksten indgik i idéfasen for vand- og naturplanlægningen, juni – december 2007.

Antallet af naturtyper, der kortlægges og tilstandsvurderes er siden udvidet.

Væsentlige naturopgaver

Miljøministeriet har udarbejdet en oversigt over væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver i Natura 2000-planlægningen. Det er de opgaver, som tillægges den højeste prioritet i 1. planperiode fra 2010 til 2015:

Væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver i Natura 2000-planlægningen:

Danmark er ifølge Habitatdirektivet forpligtiget til at iværksætte de nødvendige foranstaltninger, der sikrer eller genopretter en gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, der udgør habitatområdernes udpegningsgrundlag.

Samtidig er Danmark forpligtet til, via gennemførelsen af Fuglebeskyttelsesdirektivet, at træffe egnede foranstaltninger med henblik på at beskytte yngle- og rasteområder for en række fuglearter.

Væsentlige trusler mod naturen

En række faktorer udgør de væsentligste trusler mod de direktivudpegede naturtyper og arter:

Næringsstofbelastning medfører markante forringelser af terrestriske naturtyper, søer, vandløb og kystnære farvande først og fremmest som følge af gødsugning, afstrømning fra markarealer og kvælstofnedfald. Store mængder næringsstoffer i naturen fremmer ensartede næringskrævende artssamfund på bekostning af et alsidigt plante- og dyreliv og medfører forringede forhold for den biologiske mangfoldighed og naturtyper og arter;

Tilgroning ændrer på afgørende vis levevilkårene for en række plante- og dyrearter, herunder fuglene. Det truer også især lysåbne naturtyper som moser, enge, klitter, heder, overdrev men også egeskove ofte som følge af manglende eller utilstrækkelig drift;

Fragmentering skaber isolation af arternes bestande, hvorved de risikerer at uddø. Foruden et direkte tab af naturareal, forringes de eksisterende naturtypers tilstand og deres økologiske funktioner;

Udtørring er en vedvarende trussel mod mange våde naturtyper og de tilhørende arter som følge af en ændring i de naturlige vandforhold;

Invasive arter er ikke hjemmehørende arter, der spreder sig. De optager plads og fortrænger det oprindelige plante- og dyreliv og findes i dag på mange naturarealer;

Forstyrrelse kan være en afgørende faktor navnlig for truede og sårbare arter, der på grund af levevis og specifikke krav til levested, vil være følsomme overfor menneskelige aktiviteter.

Ofte vil truslerne påvirke i samme retning. For eksempel er tilgroning ofte en effekt af næringsstofbelastning og udtørring, tillige er presset på mange arter højt på grund af fragmentering, og det øges yderligere med forekomst af for eksempel invasive arter og menneskelig forstyrrelse.

Overordnet målsætning

Målsætningen er, at de udpegede naturtyper og arter på sigt opnår "gunstig bevaringsstatus". Der skal opstilles en langsigtet målsætning for hvert af de udpegede Natura 2000-områder.

Målsætningen rækker udover 1. planperiode og beskriver en tilstand, der tager hensyn til potentialet i de lokale naturforhold og i de udpegede områder som helhed.

Sigtelinjer for indsatsen i 1. planperiode

Natura 2000-planen skal under hensynstagen til den overordnede målsætning opstille konkrete retningslinjer for indsatsen i 1. planperiode for hvert enkelt beskyttelsesområde. Det kan være en indsats, som strækker sig ud over planperioden, men som skal iværksættes nu.

Opfyldelsen af Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektivernes krav om "gunstig bevaringsstatus" er en opgave, som strækker sig over lang tid og kræver en omfattende indsats. Det er derfor nødvendigt at prioritere og målrette indsatsen i den enkelte planperiode. Den nationale prioritering af indsatsen i 1. planperiode fokuserer på at sikre naturtilstanden for udpegede naturtyper og bestandene for udpegede arter. Der vil på baggrund af naturmæssige forskelligheder være regionale forskelle i gennemførelsen af indsatsen.

Sikring af naturtilstanden af eksisterende naturarealer og arter i beskyttelsesområderne

Ifølge direktiverne skal de naturtyper og arter, der udgør områdernes

udpegningsgrundlag, have en gunstig bevaringsstatus. Der er således en forpligtigelse til at sikre naturen mindst samme tilstand som ved direktivernes ikrafttræden. Dette kræver ofte en løbende driftsindsats og en vedvarende indsats mod næringsstoffbelastningen på de eksisterende naturarealer for at opretholde eller genoprette dem i samme tilstand.

Sikring af de små naturarealer

De små naturarealer er ofte i dårlig naturtilstand, blandt andet fordi de er så små, at påvirkningen fra omgivende arealer har stor betydning. En udvidelse af små naturarealer indenfor beskyttelsesområderne samt eventuelt sammenkædning af arealer via spredningskorridorer og trædesten kan være nødvendig for at opretholde naturtilstanden også på længere sigt.

Sikring af naturtyper og levesteder som lovligt kan ødelægges

Der skal ske en sikring af de naturtyper og levesteder, der ikke er beskyttet mod aktiviteter, som direkte kan ødelægge dem. Det drejer sig for eksempel om skovens naturtyper og sten- og boblerev på havet. Der vil derudover være andre ikke beskyttede levesteder for visse af direktivernes arter, hvor en sikring kan være nødvendig, for eksempel for visse fuglearter.

Indsats for truede naturtyper og arter

For naturtyper og arter, hvis status på landsplan er i fare for at blive voldsomt forringet i 1. planperiode, og hvor der er en fare for, at de forsvinder fra den danske natur på sigt kan en egentlig naturgenopretningsindsats og/eller målrettet drift være nødvendig. Som eksempler på truede naturtyper og arter kan nævnes højmoser, eremit og sortterne.

Natura 2000-planlægningen fastlægger desuden retningslinjer for myndighedernes skønsmæssige beføjelser efter lovgivningen i øvrigt.

Natura 2000 og Vandrammedirektivet

Gennemførelsen af Vandrammedirektivet og vandplanerne forventes at bidrage til at imødegå nogle af ovennævnte trusler. Eksempelvis genskabes nye naturområder i ådale, og vandkvaliteten vil blive forbedret. Omfanget af synergieffekten mellem Natura 2000 og Vandrammedirektivet vil blive tydelig undervejs i planprocessen. For vandforekomster, der også er omfattet af Natura 2000-direktiverne, vil det strengeste af miljømålene være gældende.

Med målbekendtgørelsen er der fastlagt nærmere retningslinjer for fastsættelse af mål i Natura 2000-områderne og defineret en 5-trinsskala for naturtilstanden i 18 lysåbne naturtyper. Et tilsvarende tilstandssystem er under udarbejdelse for de 10 skovnaturtyper og for direktivernes arter. På et senere tidspunkt vil et tilstandssystem for såvel de ferske som de marine naturtyper blive udarbejdet.

Bilag 4. Miljørapport for Natura 2000-planen

Miljørapport for N 156 - Store Åmose, Skare Sø og Bregninge Å

- kan læses på Naturstyrelsens hjemmeside, se www.naturstyrelsen.dk under opslag om plan for dette Natura 2000-område.

Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø
www.nst.dk